

שמחמת שהוא מרובה יותר, על ידי כובוד הוא שוקע בתוך דם השעיר, וחוזר ומערה לתוך הכלי הריק כדי שיתערבו יפה, ולא ישקע כל דם הפר למטה (תוס' ישנים להלן ע"ב ד"ה עירה).

שְׂאֵנֵי רֶגֶל דְּלֵא מְצִי מְבַטְלִי לִיה, שלא תהיה סבלנות לכהן שהוא עומד עליו, להשאיר את רגלו שם עד שיגמור את עבודתו (רש"י, ע"פ שפת אמת) [אמנם אם הכהן מוכן לבטל שם את רגלו למשך כל זמן העבודה, כשר (שפת אמת שם). ויש שכתב, שאף אם הכהן מוכן לבטל את רגלו שם עד סיום העבודה, בטלה דעתו אצל כל אדם (מאירי)]. ואף שמין במינו אינו חוצץ, כשאינו מבטל את רגלו, הרי היא חוצצת, כיון שהטעם שמין במינו אינו חוצץ, הוא רק מחמת שהדבר החוצץ מתבטל לדבר השני ושניהם נחשבים כדבר אחד, וגם באינו מועיל ביטול, אלא שבדבר שהוא מינו די בביטול אפילו לפי שעה (ש"ת גבעת פנחס [לבעל ההפלאה] נו).

ויש שביאר, שכונת הגמ' לתרץ שאף אם לענין כלים נאמר שמין במינו אינו חוצץ, היינו שנחשב שהתקבל הדם בשני הכלים, אמנם רגלו של אחר, ודאי שאינה יכולה להצטרף עם רגלו של הכהן ויחשב כמי שעשה את העבודה בשתי הרגלים, משום שאין זו דרך עבודה כלל (חי' הגרי"ז זבחים כו, א, בדעת תוס' בזבחים ק, א ד"ה מין).

דֶּרֶךְ שִׁירוֹת בְּכָהּ אוֹ אֵין דֶּרֶךְ שִׁירוֹת בְּכָהּ - כשקיבל את הדם בכלי בתוך כלי. ומצד חציצה היה פשוט לו שאין לפוסלו, שמין במינו אינו חוצץ (ע"פ רבנו תנאל ומאירי). והטעם שפסול אם אין דרך שירות בכך, משום שעבודה הנעשית באופן משונה, אינה נחשבת עבודה (ראה רש"י זבחים כד, א). ויש שביאר, משום שבעבודה שלא כדרך, אפילו מין במינו חוצץ (תוס' סוכה לו, א ד"ה כז). וטעם הדבר, שכיון שאין דרך לתת כלי בתוך כלי, נחשב שעושה את עבודת קבלת הדם רק בכלי הפנימי [וכל מקום שאומרים שמין במינו אינו חוצץ, זה בגלל שנחשב שהדבר נעשה על ידי שני הדברים (ראה ביאורנו לעיל בסמוך)], ואם כן נמצא שהכלי החיצוני חוצץ בין הכלי הפנימי לידו של הכהן [ומסקנת הגמ' ששייך לעשות עבודה בשני כלים] (חי' הגרי"ז זבחים כו, א, ראה שם מה שדייק כן בלשון הגמ', וראה בביאורנו לעיל ד"ה מין במינו).

הֵנִיחַ סִיב בְּתוֹךְ הַמְזֻרֵק וְקָבַל בוֹ אֶת הַדָּם מֵהוּ, ואף שלענין קבלת הדם מבואר בגמ' בזבחים (כה, ב) שאין צריך שיתקבל הדם בדופן הכלי, אלא מספיק שיתקבל באויר הכלי, מחמת הסיב אינו נחשב שהתקבל באויר הכלי, שהסיב מפסיק גם בין הכלי לאוירו (אבני נור י"ד רסו, ג). ויש שכתב, שאויר הכלי אינו מועיל אלא שלא יפסל הדם אם ישפך על הריצפה, אבל בשביל לקדש את הדם לא מספיק שיהיה באויר הכלי, אלא צריך שינוח בתוך הכלי ממש (מנחת אברהם לעיל מח, א, בשם הגרי"ז).

בְּקוֹמֵץ פְּסוּל - אם היה סיב מפסיק בכלי שנותן לתוכו את הקומץ לאחר הקמיצה, כדי לקדש אותו בכלי שרת (רש"י). ויש שפירש, שמדובר על הכלי שנותן לתוכו את הקמח קודם הקמיצה, שצריך לקמוץ מתוך כלי שרת (רמב"ם פסולי המוקדשין א, כא, וראה מאירי ששני הפירושים נכונים להלכה).

אֶחָת וְלֹא שְׁתֵּימָם מִדָּם הַפֶּר וְכוּ', דרשה זו נצרכת במקרה שנשפך הדם או נפסל קודם שגמר את המתנות, וצריך להביא בהמה אחרת כדי להשלים את המתנות, ולולא הדרשה, היה עליו להתחיל את המתנות מתחילת הסדר, וממה שאמר הכתוב שלא יתן יותר מפעם אחת, אנו לומדים שממשיך לתת מהקרבן החדש מהיכן שהפסיק ולא מתחילת הסדר [וכדעת רבי שמעון להלן (סא, א)] [ע"פ ריטב"א ותוס' ישנים להלן ע"ב, וראה שיהי יצחק].

מִין בְּמִינוֹ חוּצֵץ אוֹ אֵינוֹ חוּצֵץ, וספק הגמ' הוא לענין קדשים, שאפשר שאין ללמוד קדשים משאר מצוות [שלענין שאר מצוות נחלקו בזה בגמ' בסוכה (לו, ב)], שלדעת רבה מין במינו חוצץ, ולדעת רבא מין במינו אינו חוצץ (ריטב"א). ויש שפירש, שספק הגמ' כאן הוא בכל התורה, האם מין במינו חוצץ או לא (תוס' ישנים, שיש לפרש את המחלוקת בגמ' בסוכה שם באופן אחר).

מֵאֵי לֹא הוֹשִׁיב מְזֻרֵק מְלֵא לְתוֹךְ מְזֻרֵק רִיקוֹ, שכיון שהמזרק מלא בדמי הפר והשעיר, צריך להכניסו לתוך המזרק הריק, כדי שאם ישפך ממנו דם בדרך הילוכו, לא יפול על הריצפה אלא לתוך המזרק הריק (שיח יצחק). ויש שביאר את טעם ההכנסה, כדי שלא לבטל את המצוה לגמרי מהמזרק שעירה ממנו (שפת אמת).

ועלה על דעת רב חסדא לפרש כך, כיון שהתנא נקט לשון 'נתן' ולא לשון 'עירה', כמו ברישא שאמר 'עירה דם הפר לתוך דם השעיר' (שיח יצחק).

וראית רב חסדא מכאן שמין במינו אינו חוצץ, כיון שכתוב (ויקרא טז, יח) 'ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות המזבח סביב', 'ולקחה' זו, פירושה אחיזת המזרק, ואם מין במינו חוצץ, אינו נחשב שאוחזו בידיו (רש"י) [ואף שכל העבודות צריכות להיות בימין, היה אוחז את המזרק בשמאלו, כיון שצריך ליטול ממנו ולהזות באצבעו הימנית, ובמקום הכרח עושה את העבודה בשמאל, וכמו שמצאנו ביום הכיפורים שמחמת הכרח לוקח את המחתה בימין ואת הכף בשמאלו (מקדש דוד טו, ב)]. ויש שביאר את ראיית רב חסדא, מכך שצריך להוליך את הדם למזבח, ועבודת ההולכה צריכה להיות בידו של הכהן ללא חציצה (רבינו אליקים).

לֹא עִירָה מְזֻרֵק מְלֵא לְתוֹךְ מְזֻרֵק רִיקוֹ, והטעם שנקטה המשנה לשון 'ונתן', שלא נפרש שהעירוי האמור כאן הוא אותו עירוי שלמעלה שמערה את דם הפר לדם השעיר - ומה שקראה המשנה למזרק שבו דם השעיר 'ריק', הוא לפי שכמות הדם שלו מועטת ונחשב כריק לעומת המזרק שבו דם הפר המרובה, לכן שינתה המשנה ונקטה לשון 'ונתן', כדי להבהיר שמדובר על עירוי נוסף (שיח יצחק). ואחר שפירשה הגמ' את המשנה באופן הזה, בודאי שזהו הביאור המרווח בדברי המשנה, ואף לפי הצד שמין במינו אינו חוצץ, יש לבאר את המשנה באופן זה (לחם משנה פסולי המוקדשין א, כא, בדעת הרמב"ם).

כְּדִי לְעֲרֹבָן יָפָה יָפָה, שבטבעם הם קשים להתערב, ואם לא יערבם היטב, יעמוד כל אחד לעצמו, וכשיתון משניהם על הקרנות, הוא כנותנם בשתי מתנות, והרי למדנו לעיל שצריך ליתנם במתנה אחת (ריטב"א). ומערה קודם את דם הפר לתוך דם השעיר,